

İNGİLTERE'DE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

BİR ÖRNEK OLAY:

LONDRA ÜNİVERSİTESİ CHELSEA KOLEJİ

Dr. Leylâ KÜÇÜKAHMET

İngiltere'de öğretmenlik yapacakların "nitelikli öğretmen" olmaları gerekmektedir. "Nitelikli öğretmen" olabilmek için öğretmen adayları "öğretmen yetiştirme kurslarını" başarıyla tamamlamalıdır. Bu tür kurslar eğitim kolejlerinde üç yıldır. Bazı öğrenciler dereceye sahip olmak için 4 cü yıla devam ederler.

Nitelikli öğretmen statüsü eğitim kolejleri dışında üniversitelerden de sağlanır. Öğrenciler liseden sonra üniversitelerin öğretmen yetiştiren lisans programlarına devam edebilirler. Ayrıca halihazırda üniversite mezunu olup öğretmenlik yapmak isteyenler bu statüyü kazanabilmek için belli eğitim kolejlerinde yada üniversitelerde bir yıllık öğretmenlik sertifikası programını izlemek zorundadırlar.

Bugün, İngiltere'de 30 üniversite eğitim bölümü, 157 eğitim koleji, 7 politeknik eğitim bölümü, 13 sanat öğretmeni yetiştirme merkezi 4 teknik ders öğretmenleri için kolej ve 19 diğer öğretmen yetiştirme koleji olmak üzere toplam 230 kuruluşta öğretmen yetişmektedir.¹

Adı geçen kuruluşlardan biri Londra Üniversitesine bağlı Chelsea Koleji'dir.

Geçmiş 1891 yılına kadar uzanan bu kolejin 14 bölümü vardır. Bu bölümlerden 11'i (biyokimya, botanik, kimya, elektronik, jeoloji, fen bilimlerinin felsefesi ve tarihi, matematik, farmakoloji, fizik, psikoloji ve zooloji) fen fakültesindedir. Eczacılık bölümü tıp fakültesinin içindedir. Beşeri bilimler bölümü öğrencileri edebiyat fakültesinde okumaktadır. Öğretmenlere yetiştirme ve yüksek lisans olanaklarının sağlandığı bölüm ise "Fen bilimlerinin Eğitimi Merkezi"dir. Bu merkez fen bilimlerinin öğretimi konusunda devamlı program geliştirme çalışmaları yapan Nuffield vakfının "fen bilimlerinin öğretimi projeleri"nin geliştirildiği bir yerdir de.

Fen Bilimlerinin Eğitimi Merkezi şu amaçları gerçekleştirmek için 1967 yılında kurulmuştur:²

1) Matematik ve fen bilimlerinin öğretiminde program geliştirme çalışmalarına devam etmek. (Nuffield vakfının fen bilimlerinin öğretimi projesi bu amaca uygun olarak bu merkezde geliştirilmektedir. Ayrıca "Social Science Research Council", "The Schools Council", "The Unilevel Trust" ve diğer endüstriyel organizasyonlar tarafından desteklenen birçok projede bu arada sayılabilir.)

2) Fen ve matematik öğretmenleri için fen bilimlerinin öğretimi ve program geliştirme konularında hizmet-içi kurslar açmak.

3) Fen ve matematik dersleri öğretmenliği yapacaklara bir yıllık full-time öğretmenlik sertifikası programı uygulamak.

4) Fen ve matematik öğrencilerine 4 yıllık sandviç kurslarla mesleki formasyon vermek.

5) Fen ve matematik eğitiminde araştırma ve yüksek lisans olanakları sağlamak.

Görüldüğü gibi Fen bilimlerinin Eğitimi Merkezinde tamamen fen ve matematik öğretmenlerinin gerek hizmet öncesi gerekse hizmet-içi eğitimlerine yönelik programlar uygulanmaktadır. Amaçlarından anlaşılacağı üzere merkezin bütün faaliyetlerinin esasını "Laboratuvar çalışmaları" oluşturur. Çalışmalar, 4 grup halinde (fizik-kimya-biyoloji bilimleri ve fen bilimleri) organize edilmektedir. Her bilim dalının bir esas öğretim laboratuvarı, uzun süreli tecrübeler ve proje çalışmaları için küçük bir laboratuvar ve workshop olanakları ile donatılmış bir hazırlık odası vardır. Merkez, aynı zamanda, bir matematik ve bilgisayar laboratuvarına sahiptir. Bunların dışında görsel-işitsel eğitim araçlarının hazırlandığı ve kullanıldığı sütüdyoları, karanlık odaları, konferans salonları, seminer salonları ve kütüphanesiyle merkezde fen dersleri öğretmenlerinin günün şartlarına uygun olarak yetiştirilmesine çalışılmaktadır.

Merkezin öğretim kadrosu 44 kişiden oluşur. Bunun aşağı yukarı yarısı (23 kişi) akademik kadro, diğer yarısı (21 kişi) araştırma kadrosudur. Akademik kadrodaki 4 profesörden biri aynı zamanda merkezin müdürüdür. Ayrıca her yıl merkeze değişik sayıda ziyaretçi profesörler ve konferansçılar çağırılmaktadır. Daha öncede belirtildiği gibi merkez çeşitli projelerin geliştirildiği bir yerdir. Araştırma personeli bir yandan projelerini geliştirmek için çalışırken diğer yandanda mer-

kezdeki öğrencilere deneyleri üzerinde bilgiler vererek konunun öğreticiliğini yapmaktadırlar.

Merkezde uygulanan hizmet-öncesi öğretmen yetiştirme programları bir yıllık full-time ve 4 yıllık sandöviç kurslar olmak üzere iki çeşittir. Bunlardan birincisi "Model 1"de gösterilmiştir.

Model 1- Bir yıllık full-time öğretmenlik sertifikası Programı

Üniversite mezunu olup orta dereceli okullarda fen veya matematik dersleri öğretmenliği yapmak isteyenler yukarıda gösterilen bir yıllık bir kursa katılırlar. Öğretim uygulamalarına büyük ağırlık verilen bu kursta öğrencilerin okullarda, modern öğretim yöntemlerinde tecrübe kazanmalarına, okullardaki araç ve gereçleri en iyi bir şekilde kullanabilmelerine çalışılır. Öğrenciler bu tür tecrübeleri kazanırken bir yandan da, uygulamalarda, eğitim sosyoloji, eğitim psikolojisi ve eğitim felsefesi konularını işlerler. Teori ve uygulama birleştirilmiştir.

Öğrenciler, güz döneminin ilk haftasını okulda geçirirler. Yapacakları uygulamalar için temel bilgileri alırlar.

Tecrübeli öğretmenlerin mesleğe yeni gireceklerin yetişmesinde önemli rol oynadıkları bilinmektedir. Bu nedenle orta dereceli okullarda çalışan bir kısım öğretmenler bu programa devam eden öğrencilere danışmanlık yapmak üzere görevlendirilmişlerdir. Güz döneminin ilk haftasında öğrencilerin hangi okulda ve hangi öğretmenin danışmanlığı altında uygulama yapacağı saptanır. Uygulama süresince okuldaki danışman öğretmen-öğrenci ve merkezdeki danışman öğretim üyesi üçlü iletişim halindedir. Üç hafta uygulamadan sonra merkeze dönen öğrenciler güz döneminin kalan süresince (yaklaşık 8 hafta) merkezde organize edilen çeşitli kurslara katılırlar.

İlkbahar döneminin tümü uygulama faaliyetlerine ayrılmıştır. Yaz döneminde ise merkezde ilân edilen programa göre öğrenciler faaliyetlere katılırlar. Bu dönemde öğrenciler çeşitli konferansları izleyebi-

lecekleri gibi, 10-12 şer çalışma grupları halinde kendi özel alanlarında laboratuvar çalışması yaparlar, uygulamada karşılaştıkları sorunları tartışırlar, görsel-işitsel araçları ve programlı öğretim materyallerini yapmasını ve kullanmasını öğrenirler.

Bu kursun sonunda resmi bir bitirme sınavı yoktur. Değerlendirme gayet basit "Geçer /Kalır" şeklindedir. Bu değerlendirmeye; öğrencinin öğretim uygulamalarındaki başarısı, ferdi veya küçük bir grupla hazırladığı proje, hazırladığı bir tez, özel alanındaki çalışmaları ve bu gibi yıl boyunca yaptığı çalışmalar esas olarak alınır.

"Model 2" merkezde uygulanan diğer bir programı, 4 yıllık öğretmen yetiştirme programını göstermektedir.

Model 2- 4 yıllık öğretmen yetiştirme programı*
Fen fakültesi mezunu derecesi ve öğretmenlik sertifikası

	↑		
4. yıl	fen veya matematik ve eğitim		→ Fen Fakültesi mezunu derecesi
3. yıl	Okul dışı çalışmalar (1/2 eğitim projesi) (öğretim uygulamaları ve çeşitli servislerdeki çalışmalar.)		
2. yıl	Fen veya matematik 3 1/2	eğitim 1 1/2	
1. yıl	Fen veya matematik 3	eğitim 1	
	↑		
	L İ S E		

Lise mezunu olup orta dereceli okullarda fen veya matematik öğretmenliği yapmak isteyenlerin izleyecekleri bu modelde, öğrenciler her yıl fen /matematik ve eğitim derslerini birlikte görürler. "Model 1" in aksine bu programda öğrenciler belli eğitim derslerinin teorisini de takip etmek zorundadırlar.

Bu programda yer alan ve birer veya yarımşar kurs ünitesi olarak değerlendirilen derslerin yıllara göre listesi şöyledir:

1. yıl

0100 1/2 kurs ünitesi Eğitime Giriş

0101 1/2 " " Eğitim Psikolojisine Giriş

* 1975-76 da uygulanan model

2. yıl

0120	1/2	kurs ünitesi	Fen ve Matematikğin Öğretimi I
0121	1	" "	Çocuk, Okul ve Cemiyet
0122	1/2	" "	Haberleşme Çalışmalarına Giriş

3. yıl

0140	1	" "	Fen /Matematik Eğitimi Raporu
0141	1/2	" "	Fen ve Matematikğin Öğretimi II İki okulda uygulama çalışmaları sosyal servislerle ilişki

4. yıl

0141	1/2	" "	Fen ve Matematikğin Öğretimi II (eğer 3 cü yılda alınmamışsa 4 cü yılda alınır)
0142	1/2	" "	İleri Haberleşme Çalışmaları

Öğrenciler, fen ve matematik kurs ünitelerini ise Chelsea Kolejin diğer bölümlerinde yer alan dersler arasından seçerler.

Birinci yıl, öğrenci 3 veya 3 1/2 ünite fen veya matematik ve 1, 1/2, o ünite eğitim dersi alır. Uygulamada öğrencilerin 3-1 sistemini işlettikleri görülmektedir. Birinci yılın sonunda öğrenci fen veya matematik alanından hangisini seçeceğine karar verir. Ancak birinci yıl fen /matematik alanında dersler almışsa 2'ci yılda aynı alanda kurslar alabilir.

Kalan son üç yılda, öğrenciler enaz 4 1/2 ünite fen veya matematik, 2 1/2 ünite eğitim dersi almak zorundadırlar.

Uygulamada, ikinci yıl öğrencileri için 1 1/2 ünite eğitim dersi (0120 ve 0121) açılmaktadır, ve bunlar tüm öğrenciler için zorunludur.

İkinci yıldan sonra öğrenciler fen fakültesinin normal üç yıllık mezuniyet diploması veren fen /matematik derslerini almakta veya hem bu diplomayı hemde öğretmenlik sertifikasını veren dört yıllık programa devam etmekte serbesttir. Üçüncü yıl öğrencileri okul dışı faaliyetlerde bulunurlar. Öğretim uygulamalarına giderler. Yine bu yılda bir proje hazırlamak zorundadırlar. Üçüncü yıl sonunda öğrenci fen fakültesi mezunu ünvanını elde etmiştir. Ayrıca öğretmenlik sertifikası alacak olan öğrenciler dördüncü yıla devam ederler. Bu yılda da fen veya matematik ve eğitim dersleri birlikte alınır.

Bu programda, dersler işlenirken öğretim uygulamalarına, okul gezilerine ve laboratuvar çalışmalarına geniş yer verilir. Örneğin; bir

eğitim sosyolojisi dersi olan “Çocuk, okul ve Cemiyet”te öğrencilerin okul ve çevresi hakkında geniş ölçüde bilgi edinmeleri için devamlı mahalli okullara gözlemlere gidilmektedir. Farklı bölgelerdeki okullarda öğrenci-öğretmen-veli ilişkileri incelenmektedir. Yine Fen ve Matematik Öğretimi dersinde öğrencilere yaptırılan çeşitli tecrübelerle onların öğretmenlik yeteneklerinin geliştirilmesine çalışılır. Öğrenciler bu amaçla, öğretim uygulamalarında, çeşitli fen dersleri öğretmenlerinin öğretim yöntemlerini izlerler ve okulda bunun tartışmasını yaparlar. Bu dersteki kayda değer bir uygulamada şöyledir: Öğrenciler uygulama yaptıkları okul öğrencilerini fen müzesi, tabiat müzesi, hayvanat bahçesi gibi konularıyla ilgili yerlere, eğitsel gezilere götürürler. Böylece hem kendi bilgilerini pekiştirdikleri gibi hem de bu bilgilerini öğrencilere aktarırlar. Ayrıca belli bir grup öğrencinin sorumluluğunu alma gibi bazı yeteneklerini de geliştirirler.

Öğrenciler hemen hemen her derste bir veya iki proje hazırlamak zorundadırlar. Bu projelerin konusu genellikle öğretim uygulamaları sırasında oluşur. Her dersin özel olarak gerektirdiği sorumluluklar öğretim yılı başında öğrencilere yazılı olarak dağıtılır.

Öğrencinin fen fakültesi mezunu olabilmesi için en az 9 ünitelik ders alması ve bunlardan en az 8 inden kendisini imtihan edenleri memnun etmesi gerekir. Öğrenci bu 9 üniteyi fen /matematik ve eğitim derslerinden seçecekse bunların en az 7 ünitesinin fen /matematik dersleri olması gerekir.

Hem fen fakültesi mezunu olmak hem de öğretmenlik sertifikası almak isteyen öğrenci en az 11 ünite seçmesi ve bunun en az 10'undan başarılı olması gerekmektedir. Bu 10 ünitenin en az 7 si fen ve matematik 2 1/2 u eğitim ve iki dönem öğretim uygulamalarından oluşmalıdır. Öğrenci öğretmenlik sertifikasını fen fakültesi mezunu ünvanını kazanmadan elde edemez.

“Tablo 1” Fen Bilimlerinin Eğitimi Merkezindeki 1975-1976 öğretim yılında kayıtlı öğrenci sayılarını göstermektedir.

Tablodan anlaşılacağı gibi, 1975-1976 öğretim yılında fen bilimlerinin Eğitimi Merkezinde öğretmen yetiştirme programlarına toplam 155 öğrenci devam etmektedir. Bunun 43 ü hem fen fakültesi diploması hem de öğretmenlik sertifikası veren lisans programının öğrencisidir. Geri kalan 112 öğrenci ise fen fakültesi mezunu olup orta dereceli okullarda öğretmenlik yapabilmek için bir yıllık bir sertifika programını izlemektedirler.

Tablo 1. Merkezdeki Öğrenci Sayıları

Bir yıllık full-time kurs		4 yıllık program			
Alanı	öğrenci say.	yıllar	full-time	part-time	toplam
Fizik	14	1. yıl	9	18	27
biyoloji	31	2. yıl	8	1	9
kimya	16	3. yıl	5	-	5
Matematik	28	4. yıl	2	-	2
Fen	23				
TOPLAM	112	TOPLAM	24	19	43

Kaynak: Fen Bilimlerinin Eğitimi Merkezindeki öğrenci bürosu kayıtları.

Mezun olan öğrenciler, öğretmenlik yapmak için ya doğrudan doğruya okullara yada mahalli eğitim otoritelerine müracaat ederek göreve başlarlar. Öğretmenlere maaşları; mezun oldukları kurumlara, kıdemlerine, öğretim yaptıkları okullara, bu okulların buldukları bölgelere, ve bu gibi kriterlere göre değişik olarak ödenmektedir.

1. *Education in Great Britain and Ireland* (Edit: Robert Bell, Gerald Fowler and Ken Little), The Open University press Londra, 1973. s. 6.
2. *University of London, Centre for science education*, Üniversite yayını, Londra, 1975 s. 5.

